

Oppimispäiväkirja kirjoittajan apuna

Mikä on oppimispäiväkirja?

Yksi menetelmä kirjoittamisen ja oman oppimisen taitojen kehittämisessä on oppimispäiväkirja. Oppimispäiväkirjaa käytetään erityisesti ajattelun ja oppimisen jäsentäjänä ja sen teho perustuu ajatusten säännölliseen jäsentämiseen kirjaamalla ne päiväkirjaan. Tämä voi tapahtua esimerkiksi päivittäin tai viikoittain. Tärkeää on tietty säännöllisyys. Päiväkirjan ensisijainen tarkoitus on kannustaa pohdiskeluun ja oman edistymisen arviointiin. Tämä tarkoittaa erityisesti yhteyksien hahmottamista opittujen tosiasioiden, käsitteiden ja periaatteiden sekä omien kokemusten ja tietojen välillä.

Oppimispäiväkirjan hyödyllisyys ajatusten jäsentäjänä on siinä, että esimerkiksi tavallisessa keskustelussa oman ajattelun ristiriidat ja puutteet eivät välttämättä tule tiedostetuksi. Aukkokohdat omilla käsityksissä huomataan usein vasta kirjoittaessa, kun mietitään asialle perusteltua esittämistapaa. Erityisen hyödyllistä se on tilanteissa, joissa pitää jäsentää omia kokemuksia ja tunteita suhteessa teoreettiseen tietoon. Päiväkirjan lukeminen puolestaan auttaa seuraamaan oman ajattelun kehittymistä. Oppimispäiväkirjaan tulisi sisältyä kuullun tai luetun tiedon lisäksi yleistietoa aiheesta, omia kokemuksia, havaintoja ja reaktioita.

Longan ym. (2006) mukaan päiväkirjan kirjoittaminen on havaittu erityisen hyödylliseksi tilanteissa, joissa on tarpeen jäsentää kirjoittajan omia kokemuksia suhteessa teoreettiseen tietoon. Koska päiväkirja on kokemuksellinen oppimis- ja arviointimenetelmä, se voi auttaa sinua muodostamaan henkilökohtaisen näkökulman oppimiisi asioihin. Oppimispäiväkirja toimii siis ensisijaisesti itsearviointin välineenä. Sen avulla seurataan oppimisprosessin kehittymistä kohti asetettuja tavoitteita. Usein jälkikäteen luettuna oppimispäiväkirja tuo hyvin konkreettisesti esille oman kehittymisen ja siihen liittyvät vaiheet. Huomataan, että jotkut aiemmin vaikeilta tuntuneet asiat voivat sittemmin osoittautua itsestään selviksi.

Miten oppimispäiväkirjaa kirjoitetaan?

Lonka ym. (2006) antavat mm. seuraavia ohjeita oppimispäiväkirjan pitämisestä:

- 1) Kirjoita tietokoneella, kirjoituskoneella tai selvällä käsialalla päiväkirjan sivuja.
- 2) Kirjoita kaksi lyhyttä tekstiä (ainakin ½ sivua kumpikin) tai yksi koko sivun teksti joka viikko. Kiinnostavasta asiasta voi toki kirjoittaa pidempäänkin. Yhteensä siis vähintään yhdeksän – kymmenen sivua. Sisällytä päiväkirjaan raportit kursseilla tehdyistä harjoituksista tai ryhmätöistä.
- 3) Aloita jokainen teksti uudelta sivulta ja päivää se.
- 4) Tekstien ei välttämättä tarvitse keskittyä juuri kyseisen viikon aiheeseen, voit pohdiskella yhtä hyvin asioita, jotka ovat tulleet esille aikaisemmin.

5) Painota kurssilla oppimiasi käsitteitä ja tarkastele kokemuksiasi suhteessa niihin. On liian helppoa täyttää päiväkirjan sivuja yksityiskohtaisilla kertomuksilla omista kokemuksistaan - niiden käsitteellinen analyysi on paljon vaikeampaa.

6) Kirjoita selkeästi. Vältä pintapuolisia kommentteja. Yritä käsitellä monia kurssilla esiin tulleita käsitteitä samassa tekstissä, jos se luonnistuu.

7) Yritä kirjoittaa tekstiä kuudella ajattelun tasolla (kts. kuvio alla). Kun oppiminen etenee, koeta siirtyä tasoille 2-6. Yritä suhteuttaa asioita omaan kokemukseesi ja ajatuksiisi.

Miten oppimispäiväkirjaa arvioidaan?

Oppimispäiväkirja on kokemuksellinen oppimis- ja arviointimenetelmä. Sen tarkoituksena on auttaa muodostamaan henkilökohtainen näkökulma opittuihin asioihin. Sen sijaan, että miettisit koko ajan arviointia, pyri keskittymään oppimiseen ja kiinnostaviin asioihin kirjoittaessasi päiväkirjaasi. Jos haluat, voit muokata tekstejä myöhemmin paremmiksi. Jos kurssin suorittamiseen liittyy otteita oppimispäiväkirjoista, valitse opettajalle näytettävään "portfolioon" mahdollisimman edustava näyte omasta ajattelustasi. (Lonka ym. 2006.)

Hyvässä oppimispäiväkirjassa tulisi olla eriteltynä ajattelun ja oppimisen eri tasoja, jota voi verrata esim. Bloomin esittämään taksonomiaan (kts. esim. Lonka ym. 2006) ajattelun tasoista. Siinä on eritelty ajattelun kehittymiseen liittyviä tasoja tiedon tunnistamisesta tiedon arviointiin saakka esitettyjen kriteereiden valossa. Näitä tasoja on aina hyvä verrata asetettuihin tavoitteisiin ja kehittymistarpeisiin.

AJATTELUN TASOT BLOOMIN MUKAAN

TASO	PAINOPISTE	TAVOITE	VERBIT
1 TIETO	Tunnistaminen ja toistaminen - kyky muistaa faktoja sanatarkasti	Näytä, että tiedät	Luettele, toista, kuvaile, määrittele, tunnista, otsikoi
2 YMMÄRRYS	Tavoita tiedon merkitys ja tarkoitus - kerro omin sanoin	Näytä, että ymmärrät	Selitä, kuvaa, tiivistä tulkitse, laajenna, muokkaa, mittaa
3 SOVELLUS	Käytä tietoa - sovelta opittua uusiin tilanteisiin	Näytä, että pystyt käyttämään oppimaasi	Havainnollista, sovelta, käytä, löydä ratkaisuja, suoriudu, ratkaise, valitse keinot
4 ANALYYSI	Päättele - jaa tieto osiin ja näe suhteet osien välillä sekä suhteessa kokonaisuuteen	Näytä, että pystyt löytämään olennaiset asiat	Analysoi, debatoi, erottele, yleistä, tee johtopäätöksiä, jäsennä, päättele

5 SYNTEESI	Ole luova ja omaperäinen - yhdistele käsitteitä uudella tavalla	Näytä, että pystyt luomaan ajatuksia tai kokonaisuuksia	Luo, suunnittele, tuota, yhdistele
6 ARVIOINTI	Luo kriteerit arvioidaksesi tietoa. Käytä niitä.	Näytä, että pystyt arvioimaan ideoita, tietoa, menettelyjä ja ratkaisuja	Vertaile, valitse, arvioi, päättelä, kontrastoi, kehitä kriteerit, arvosta

Lähteitä ja kirjallisuutta

Eco U. 1989. Oppineisuuden osoittaminen eli miten tutkielma tehdään. Vastapaino, Tampere.

Ekholm L & Korolainen T. 2004. Jutun juuri: kirjoittajan opas. Tammi, Helsinki.

Ekström N. 1997. Kirjoittamisen taitoa etsimässä. Teoksessa Jääskeläinen M. & Pietiläinen P. (toim.) Kirjoittaja opissa. Kirjoittamisen taitoja ja tiedettä etsimässä. Jyväskylän yliopiston kirjaston julkaisuyksikkö, s.16-31.

Hirsjärvi S, Remes P & Sajavaara P. 2009. Tutki ja kirjoita. Tammi, Helsinki.

Iisa K, Kankaanpää S & Piehl A. 1997. Tekstintekijän käsikirja. Yrityskirjat Oy, Helsinki.

Jääskeläinen M & Pietiläinen P. 1997. Kirjoittaen etsitään kirjoittamistiedettä. Teoksessa Jääskeläinen M & Pietiläinen P (toim.) Kirjoittaja opissa. Kirjoittamisen taitoja ja tiedettä etsimässä. Jyväskylän yliopiston kirjaston julkaisuyksikkö, s.1-13.

Lehtinen T. 2003. Sanojen avaruus: luovan kirjoittamisen opas. Kirjapaja, Helsinki.

Lonka I, Lonka K, Karvonen P & Leino P. 2006. Taitava kirjoittaja. Yliopistopaino, Helsinki

Luukka M-R. 2002. Mikä tekee tekstistä tieteellisen. Teoksessa Kinnunen M & Löytty O (toim.) Tieteellinen kirjoittaminen. Vastapaino, Tampere, 13–28.

Seppälä A & Hattula M. 2006. Sanasi sun: luovan kirjoittamisen opas ja lukemisto. Karisto, Helsinki.

Waltari M. 1994. (1935) Aiotko kirjailijaksi? Tuttavallista keskustelua kaikesta siitä, mitä nuoren kirjailijan tulee tietää. WSOY, Helsinki.

Viskari S. 2009. Tieteellisen kirjoittamisen perusteet: opas kirjoittamiseen ja seminaarityöskentelyyn. Tampereen yliopisto, Tampere.